

УДК 336.1:347.7

Н.Є. Скоробогатова

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м.Київ, Україна

Результативність витрат вітчизняних підприємств на інновації

Забезпечення конкурентоспроможного положення підприємства неможливе без його активної інноваційної діяльності. Останнім часом спостерігається складна ситуація щодо економічного, політичного, соціального життя суспільства. Аналіз даних звітності українських підприємств свідчить про нестабільність їх фінансового стану. В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів власники підприємств більшу увагу приділяють формуванню забезпеченості оборотними коштами. Як видно з рис. 1, більша питома вага у складі активів підприємств припадає на оборотні активи, причому з 2015 року розрив між обсягами оборотних та необоротних активів зростає:

79

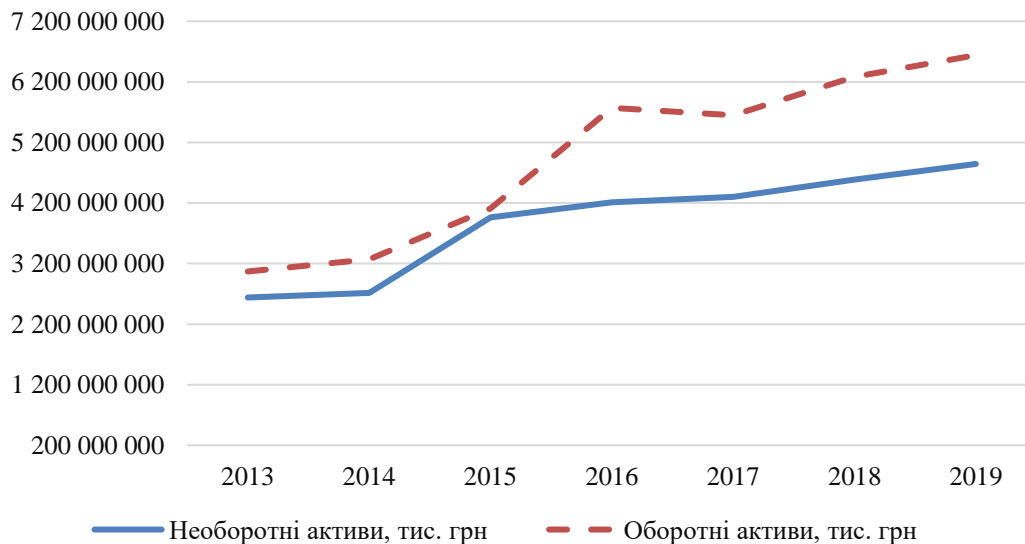

Рис. 1 – Динаміка обсягів оборотних та необоротних активів підприємств, 2013-2019 рр. (побудовано автором за даними[1])

Порівняльний аналіз обсягів витрат підприємств на інновації за 2007 – 2019 рр. свідчить про відсутність чіткої тенденції щодо вкладень підприємств у наукові розробки (рис. 2).

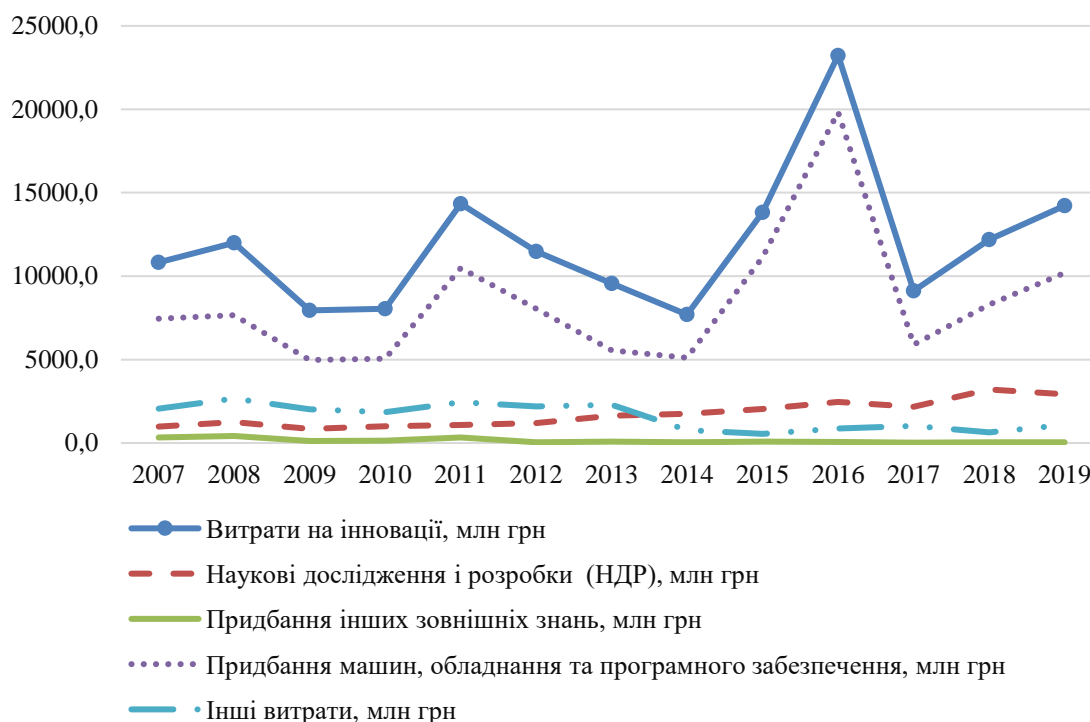

Рис. 2 – Динаміка витрат підприємств на інновації, 2007-2019 рр. (побудовано автором за даними[1])

Як видно з рис. 2, основну частину витрат на інновації становлять витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, що викликано необхідністю в оновленні застарілого обладнання більшості промислових підприємств, а з іншого боку – запровадженням відповідного програмного забезпечення, яке обслуговує дане обладнання та дозволяє оптимізувати бізнес-процеси на підприємстві. В даному контексті слід також відзначити технології Четвертої промислової революції, пов'язані з повною автоматизацією виробництва, застосуванням кібер - фізичних систем, інтернет - технологій тощо, що спонукає до розробки нового обладнання та технологій, які більшою частиною становлять необоротні активи підприємств. Водночас, проведений кореляційний аналіз свідчить про відсутність щільного зв'язку між обсягами витрат на інновації та кількістю необоротних активів підприємств ($K_{кор} = 0,471$). Як загальновідомо, інновації мають підвищувати ефективність виробництва, дозволяючи отримати економічний або ж екологічний чи соціальний ефект.

У результаті проведеного дослідження було виявлено відсутність щільного взаємозв'язку між обсягом витрат на інновації та рентабельністю операційної діяльності ($K_{кор} = 0,3983$), майже відсутню залежність між

обсягом витрат на інновації та витратами на виробництво ($K_{кор} = 0,1763$) (рис. 3). В даному контексті виникає питання щодо доцільності витрат на інновації, якщо вони не приносять відповідного економічного ефекту.

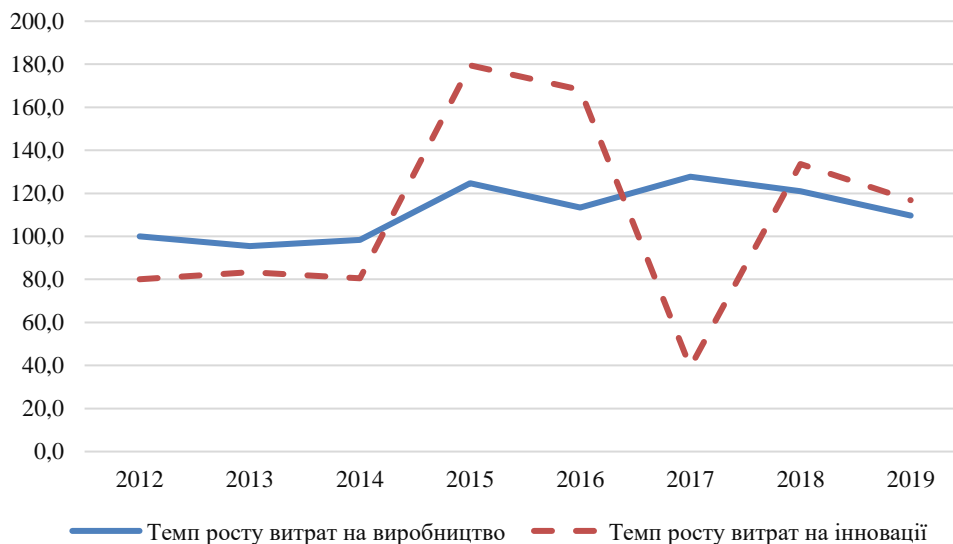

Рис. 3 – Темп росту витрат на виробництво та витрат на інновації, 2012-2019 рр. (побудовано автором за даними[1])

Проте, якщо розглядати складові витрат на інновації, то найбільш щільний взаємозв'язок мають витрати на науково – дослідні роботи (НДР) та витрати на виробництво ($K_{кор} = 0,8853$); витрати на НДР та обсяг необоротних активів підприємств ($K_{кор} = 0,8668$). Безумовно, в кожному окремому випадку необхідно аналізувати додаткову інформацію. Проте виявлена залежність та високий ступінь кореляції між витратами на НДР та обсягом придбання машин, обладнання та програмного забезпечення ($K_{кор} = 0,7060$) дозволяє висунути гіпотезу про комплексний підхід до запровадження інновацій підприємствами: оновлення та розширення необоротних активів підприємств на основі проведення науково – дослідних робіт.

Водночас, виникає проблема віднесення витрат, пов'язаних зі створенням об'єкта інтелектуальної власності до складу нематеріальних активів (більшою мірою), витрат періоду та первісної вартості основних засобів. Зокрема, якщо вартість програмного забезпечення та інформаційно – комунікаційних продуктів, які в умовах Індустрії 4.0 активно розробляються власними силами підприємств або ж придбаваються у розробників. Вартість операційних систем, які встановлено на комп'ютерну техніку в момент її продажу (так звані ЕОМ -

версії), або ж програмне забезпечення для роботи обладнання з програмним управлінням, – програмні продукти даного типу забезпечують роботу основного засобу, без яких він не працюватиме, тобто не виконуватиме свої функції [2].

Висновок

Таким чином, відсутність щільного кореляційного зв'язку між загальною сумою витрат на інновації та рентабельністю вітчизняних підприємств констатує несуттєвий ефект від впровадження інновацій у короткостроковій перспективі. Щільний взаємозв'язок між обсягом витрат на науково – дослідні розробки та обсягом придбаних необоротних активів підприємствами свідчить про можливий потенційний ефект вітчизняних розробок у довгостроковій перспективі, що дозволить підвищити результативність їх діяльності. Водночас, для комплексної оцінки результативності витрат підприємств на інновації вважаємо за необхідне оцінювати також екологічний та соціальний ефекти від їх впровадження, які не завжди дозволяють отримати економічний результат. Окрім того, врахування галузевої спрямованості інновацій надасть змогу визначити результат повною мірою.

82

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Скоробогатова Н. Є. Об'єкти права інтелектуальної власності в системі бухгалтерського обліку // Облік і фінанси. - 2021. - №1 (91). - С. 20-28.
URL: <http://www.afj.org.ua/pdf/807-ob-ekti-prava-intelektualnoi-vlasnosti-v-sistemi-buhgalterskogo-obliku.pdf>.

Цей матеріал був поданий до IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності», що відбулася 22.04.2021 та був розміщений в рамках цієї конференції для ширшого ознайомлення за погодженням з автором